

Afz.: HUA – Ernest Blerotstraat 1 – 1070 BRUSSEL

Betreft: Westnijlvirus en welzijn op het werk: informatie en aanbevelingen inzake de bescherming van werknemers

1. Context

Het westnijlvirus is in België niet langer alleen een risico dat verband houdt met reizen naar gebieden waar het virus al langer circuleert. Nadat in 2025 voor het eerst lokale circulatie van het westnijlvirus bij wilde vogels in België werd aangetoond, zijn tijdens het muggenseizoen 2026 opnieuw besmettingen bij vogels en paarden gemeld. Dit betekent dat besmette muggen lokaal aanwezig kunnen zijn. Het risico op ziekte blijft beperkt, maar voor werknemers die geregeld of langdurig buiten werken is het aangewezen om muggensteken zoveel mogelijk te voorkomen.

Wat is het westnijlvirus?

De gewone huismug (*Culex pipiens*) komt van nature voor in België en behoort tot de muggensoorten die het westnijlvirus kunnen overdragen. Deze mug is vooral actief vanaf de schemering en tijdens de nacht. De tijgarmug (*Aedes albopictus*) is daarentegen een exotische, invasieve soort die zich onder invloed van globalisering en klimaatverandering vanuit Zuid-Europa naar het noorden verspreidt en ook in België wordt waargenomen. In tegenstelling tot de gewone huismug steekt de tijgarmug vooral overdag. De precieze muggenactiviteit kan variëren volgens de soort en de lokale omstandigheden.

De meeste besmette mensen krijgen geen klachten. Een deel ontwikkelt milde, griepachtige klachten, zoals koorts, hoofdpijn, spierpijn, vermoeidheid of huiduitslag. Een klein deel wordt ernstig ziek en kan een ontsteking van de hersenen of hersenvliezen ontwikkelen. Vooral oudere personen en mensen met een verminderde afweer lopen meer risico op ernstige ziekte. Er bestaat voor mensen geen vaccin. Bescherming tegen muggenbeten is daarom de belangrijkste preventiemaatregel.

Waarom zijn buitenwerkers een relevante doelgroep?

Buitenwerkers kunnen tijdens hun werkzaamheden vaker of langer aan muggenbeten worden blootgesteld dan werknemers die hoofdzakelijk binnen werken. De wetenschappelijke literatuur noemt onder meer landbouw- en bosarbeiders en andere beroepsgroepen met veel buitenactiviteit als groepen waarvoor een gerichte beoordeling van de blootstelling aan het westnijlvirus relevant kan zijn. De beschikbare studies zijn beperkt en heterogeen en laten niet toe om voor elke functie of locatie hetzelfde risiconiveau te veronderstellen.

De belangrijkste transmissieroute naar de mens is de steek van een geïnfecteerde mug. Beroepsmatige blootstelling kan onder meer samenhangen met de geografische locatie, het seizoen, het tijdstip en de duur van buitenactiviteiten. Werk in bosrijke, landelijke of waterrijke omgevingen en werkzaamheden tijdens perioden waarin muggen actief zijn, kunnen de kans op beten verhogen.

Buitenwerkers hebben doorgaans minder controle over natuurlijke waterpartijen, vegetatie en de ruimere omgeving dan werknemers op volledig beheerde terreinen. De preventie richt zich daarom niet op het veranderen van natuurlijke ecosystemen, maar op beheersbare bronnen op en rond de eigen werkplek, een passende organisatie van het werk en individuele bescherming. De specifieke risicoanalyse bepaalt welke werkzaamheden, locaties en werknemers prioritaire aandacht vereisen.

Juridische grondslag

De bepalingen over biologische agentia in de codex over het welzijn op het werk hebben tot doel werknemers te beschermen tegen gevaren en risico's voor hun gezondheid en veiligheid die kunnen ontstaan door blootstelling aan biologische agentia, en dergelijke gevaren en risico's te voorkomen.

De werkgever voert een risicoanalyse uit om de gevaren te identificeren en de risico's vast te stellen, nader te bepalen en te evalueren. Op basis daarvan neemt de werkgever preventiemaatregelen zodat blootstelling wordt voorkomen. Indien het, gelet op de werkzaamheden en de risicoanalyse, technisch niet mogelijk is de blootstelling te voorkomen of weg te nemen, brengt de werkgever de risico's terug tot een zodanig laag niveau als noodzakelijk is voor een adequate bescherming van de gezondheid en veiligheid van de betrokken werknemers.

2. Aanbevolen preventiemaatregelen

De onderstaande aanbevelingen bieden een algemeen kader om blootstelling aan muggen en daarmee het risico op besmetting met het westnijlvirus te beperken. De concrete maatregelen worden afgestemd op de risicoanalyse, rekening houdend met de aard, mate en duur van de blootstelling, de werklocatie, het seizoen, het tijdstip van de werkzaamheden en de mogelijkheden om de werkplek te beheren. De maatregelen volgen de preventiehiërarchie: eerst worden beheersbare risico's zoveel mogelijk aan de bron aangepakt, vervolgens worden technische en organisatorische maatregelen genomen en ten slotte worden deze, waar nodig, aangevuld met individuele maatregelen.

2.1 Bronmaatregelen: beheersbare muggenbroedplaatsen beperken

Bronmaatregelen worden toegepast op terreinen, gebouwen en materialen die door de werkgever of opdrachtgever worden beheerd. Natuurlijke waterpartijen, beschermde habitats en waterbeheermaatregelen worden niet zonder ecologische, technische of bevoegde afstemming gewijzigd.

- Controleer eigen depots, werven, werkplaatsen, dienstgebouwen, opslagzones en andere beheerde locaties op tijdelijk stilstaand water.
- Ledig, draai om, dek af of berg recipiënten en materialen op waarin regenwater kan blijven staan, zoals emmers, bakken, tonnen, banden en dekzeilen.
- Houd dakgoten, afvoerputjes en drainage van eigen infrastructuur vrij en herstel waar mogelijk lekken of slecht afwaterende zones.
- Dek noodzakelijke waterreservoirs muggendicht af met een goed sluitend deksel of geschikt fijnmazig muggengaas, met behoud van hun technische functie.
- Meld terugkerende waterophoping op niet-eigen locaties aan de bevoegde terreinbeheerder. Vermijd ingrepen in natuurlijke waterpartijen zonder afstemming met de bevoegde beheer- of milieudienst.

2.2 Technische maatregelen: beschikbare infrastructuur muggenwerend maken

- Voorzie waar technisch mogelijk muggengaas aan ramen, deuren en ventilatieopeningen van werk-, rust-, eet-, kleed- en sanitaire ruimtes, waardoor buitenwerkers maar ook binnenwerkers beschermd zijn.
- Herstel beschadigd gaas en slecht sluitende openingen en beperk het onnodig openstaan van ramen en deuren tijdens perioden met veel muggen.
- Voorzie, wanneer de werkzaamheden dit toelaten, een beschutte of muggenarme plaats voor rustpauzes en administratieve taken.
- Ventilatie kan aanvullend helpen om muggen op afstand te houden, maar vervangt bronreductie en fysieke muggenwering niet.

2.3 Organisatorische maatregelen: blootstelling beperken

- Neem het westnijlvirus en muggenblootstelling op in het (team)overleg voor werkzaamheden met frequente of langdurige buitenblootstelling.

- Beoordeel vooraf de locatie, duur en het tijdstip van de werkzaamheden en de nabijheid van water, vochtige zones of gekende muggenactiviteit.
- Plan niet-essentiële werkzaamheden waar haalbaar buiten de perioden met de meeste muggenactiviteit. Voor de huismuggen die een belangrijke rol spelen bij de overdracht van het westnijlvirus gaat het vooral om de schemering en de nacht. Dit verschilt van de tijgermug, die vooral overdag actief is.
- Beperk onnodig verblijf nabij gekende broedplaatsen of zones met veel muggen. Voorzie waar mogelijk taakrotatie of pauzes op een beter beschermde plaats.
- Voorzie vóór het werk voldoende bedekkende kledij en geschikte muggenwerende middelen voor de volledige duur van de activiteit.
- Geef werknemers duidelijke informatie over de lokale situatie, de preventiemaatregelen, het correcte gebruik van muggenwerende middelen en de interne meldingslijn.
- Laat werknemers problemen zoals veel muggen, waterophoping of ontbrekende beschermingsmiddelen melden en pas de maatregelen aan wanneer officiële communicatie of lokale surveillance op verhoogde viruscirculatie wijst.
- Betrek de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en, waar relevant, de externe dienst en de preventieadviseur-arbeidsarts bij de risicoanalyse, de maatregelen en de informatie aan werknemers.

2.4 Individuele maatregelen

Individuele maatregelen vullen de bronmaatregelen en de technische en organisatorische maatregelen aan. Werkkledij en muggenwerende middelen worden hier als afzonderlijke categorie vermeld en niet als persoonlijke beschermingsmiddelen in de juridische betekenis van de Codex.

- Draag, waar verenigbaar met het werk en de weersomstandigheden, lichte of geschikte kleding die armen en benen bedekt, samen met sokken en gesloten schoeisel.
- Gebruik op onbedekte huid een in België toegelaten muggenwerend middel met een wetenschappelijk onderbouwde werkzame stof, zoals DEET, icaridine of IR3535, volgens het etiket en de instructies.
- Herhaal de toepassing uitsluitend volgens het productvoorschrift en houd rekening met zweet, regen, wassen en de duur van de activiteit.
- Volg bij gecombineerd gebruik met zonnebescherming de productvoorschriften en de gegeven instructies.
- Houd rekening met individuele gevoeligheden, hittebelasting en de verenigbaarheid met andere arbeidsmiddelen of uitrusting. Raadpleeg bij twijfel de preventieadviseur-arbeidsarts.

2.5 Zieke of dode wilde vogels

Raak een zieke of dode wilde vogel niet aan. Meld een dode vogel bij de gratis influenzalijn van het FAVV op 0800 99 777 en volg de interne instructies. Laat eventuele verwijdering of bemonstering over aan bevoegde en opgeleide personen met passende bioveiligheidsmaatregelen. Noteer waar nuttig de locatie en het tijdstip van de vaststelling zonder het dier te benaderen.

2.6 Informatie, gezondheidstoezicht en klachten

- Informeer werknemers vóór relevante buitenactiviteiten over de lokale maatregelen en het correcte gebruik van muggenwerende middelen.
- Leg vast bij wie problemen op de werkplek, ontbrekende middelen of uitzonderlijk veel muggen worden gemeld.
- Leg vast wanneer een werknemer met klachten contact opneemt met de preventieadviseur-arbeidsarts of een andere arts en hoe een mogelijke beroepsmatige blootstelling wordt vermeld.
- Besteed in de risicoanalyse aandacht aan werknemers die mogelijk ernstiger ziek kunnen worden, in het bijzonder oudere werknemers en werknemers met een verminderde afweer.
- Betrek de interne en/of externe dienst voor preventie en bescherming op het werk bij de evaluatie en actualisering van de maatregelen.

Samenvatting voor de lokale uitvoering

Preventieniveau	Kernactie
Bronmaatregelen	Beheersbare waterophopingen opsporen en waar mogelijk verwijderen. Noodzakelijke waterreservoirs afsluiten met een goed sluitend deksel of geschikt fijnmazig muggengaas.
Technische maatregelen	Beschikbare werk-, rust- en sanitaire ruimtes zo veel mogelijk muggenwerend maken.
Organisatorische maatregelen	Locatie, timing en duur beoordelen; informeren, plannen en melden.
Individuele maatregelen	Bedekkende kleding en een toegelaten muggenwerend middel, afgestemd op taak, weersomstandigheden en werknemer.

3. Meer achtergrond

3.1 Hoe wordt het westnijlvirus overgedragen?

Culex-muggen, een geslacht waartoe onder meer de gewone huismug behoort, kunnen het virus oppikken wanneer zij een besmette vogel steken. Een besmette mug kan vervolgens andere vogels, mensen of paarden besmetten. Mensen en paarden zijn doodlopende gastheren: zij ontwikkelen doorgaans onvoldoende virus in het bloed om nieuwe muggen te besmetten. Het virus wordt niet rechtstreeks van mens op mens of van paard op mens overgedragen. Overdracht via bloedtransfusie of orgaandonatie is mogelijk, maar uitzonderlijk.

3.2 Welke klachten kan een infectie veroorzaken?

De tijd tussen een besmette muggensteek en de eerste klachten bedraagt doorgaans twee tot veertien dagen en meestal twee tot zes dagen. Ongeveer 80% van de besmette personen merkt niets van de infectie. Bij personen die wel klachten ontwikkelen, gaat het meestal om westnijkkoorts, met milde klachten zoals koorts, hoofdpijn, spierpijn, vermoeidheid en soms huiduitslag.

Ongeveer 1% van de besmette personen ontwikkelt een ernstige vorm waarbij het zenuwstelsel wordt aangetast, bijvoorbeeld hersenontsteking of hersenvliesontsteking. Vooral oudere personen en mensen met een verminderde afweer lopen meer risico op ernstige ziekte. Er is geen vaccin voor mensen en er bestaat geen specifieke behandeling tegen het virus. De behandeling is gericht op het verlichten van de klachten.

3.3 Epidemiologische situatie

Het westnijlvirus komt al langer voor in delen van Afrika, het Midden-Oosten, West-Azië, Noord-Amerika, Zuid- en Midden-Europa en het Middellandse Zeegebied. De afgelopen jaren breidde het verspreidingsgebied binnen Europa verder naar het noorden uit, waaronder naar de buurlanden van België.

In België werd het virus in 2025 voor het eerst vastgesteld bij wilde vogels. Ook in 2026 werden besmette vogels gevonden en werden besmettingen bij paarden gemeld. De epidemiologische situatie kan tijdens het muggenseizoen evolueren. Actuele communicatie wordt daarom afgestemd op de meest recente gegevens van de bevoegde gezondheids- en surveillancepartners.

3.4 Buitenwerk en blootstelling

Buitenwerkers kunnen worden blootgesteld wanneer muggen steken. De omvang van die blootstelling hangt af van de lokale aanwezigheid van besmette muggen en van factoren zoals locatie, seizoen, tijdstip, duur van de werkzaamheden en het gebruik van beschermende maatregelen. Niet elke buitenwerker heeft daarom hetzelfde risico. De risicoanalyse moet de concrete werksituatie beoordelen.

De beschikbare beroepsstudies omvatten uiteenlopende groepen en landen. Zij ondersteunen gerichte preventie, maar laten niet toe om een algemeen of kwantitatief extra risico vast te leggen voor Belgische gemeentelijke medewerkers, natuurbeheerders of andere buitenwerkers.

3.5 Bronnen en meer informatie

- [Sciensano: westnijlvirus](#)
- [Departement Zorg: westnijlkoorts](#)
- [BeSWIC: biologische agentia en welzijn op het werk](#)
- [FOD Werkgelegenheid: biologische agentia](#)
- [Muggensurveillance België: preventie van muggenbeten](#)
- [Agentschap voor Natuur en Bos: zieke of dode vogel](#)

Gunter Kathagen

Wetenschappelijk expert

Algemene Directie Humanisering van de Arbeid

FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

gunter.kathagen@werk.belgie.be